



Õiguskantsler

Pr Maaja Mäll  
Eesti Loomakaitse Selts  
info@loomakaitse.ee

Teie nr

Meie 11.11.2015 nr 6-4/150997/1505011

## **Loomade pidamise reeglid Vigala vallas**

Austatud proua Mäll

Esitasite Eesti Loomakaitse Seltsi nimel avalduse, milles on kaks küsimust. Esiteks, kas Vigala Vallavolikogu määruse nr 8 „[Kasside ja koerte pidamise eeskiri Vigala vallas](#)“ (edaspidi: eeskiri) § 2 lg 1 ja 4 ning § 4 lg 1 ja 2 on kooskõlas [loomakaitseseaduse](#) (edaspidi: LokS) § 5 lõikega 1 ja [loomatauditõrje seaduse](#) (edaspidi: LTTS) § 11 lõikega 1 ja §-ga 12. Teiseks, kas Vigala Vallavalitsuse tegevus Kivi-Vigala küla seoses nn Pedeli kasside küsimuse lahendamisega on õiguspärane.

**Olen seisukohal, et Vigala Vallavolikogu eeskirja on võimalik tõlgendada ja rakendada nii, et vastuolu loomakaitseaduse ja loomatauditõrje seadusega ei ole. Avalduses viidatud üksikjuhtumile lahenduse leidmiseks juhin Vigala Vallavalitsuse tähelepanu kohaliku omavalitsuse kohustustele.**

Õigusnormide mõtteks ja Riigikogu tahteks nende vastuvõtmisel ei ole üldine ja absoluutne kõikide vabalt elavate ja liikuvate loomade püüdmine ja kiibistamine, vaid selleks peab olema õigustatud eesmärk ja vajadus. See võib olla soov kaitsta nt avalikku korda ja turvalisust, heakorda, inimeste ja loomade tervist ja elu, pidurdada haiguste levikut vms. Eeskiri ei muuda ega tühista seadustes sisalduvat kohaliku omavalitsuse kohustust tegeleda hulkuvatest loomadest tulenevate probleemidega.

### **Avalduses vaidlustatud normid**

Eeskirja § 2 lg 1 ja § 4 lg 1 järgi ei kohaldata hajaasustuses peetavale kassile tema omaniku kinnisasjal kinnipidamise nõuet. Maal elav kass võib vabalt omapäi ringi jalutada. Sellist kassi ei peeta eeskirja järgi koheselt hulkuvaks loomaks, kes tuleks kinni püüda ja omanikule tagastada. Hulkuvaks loomaks ei peeta eeskirja § 4 lg 2 järgi ka jahil peremehest maha jäänud jahikoera. Samuti tehakse eeskirjaga erand hajaasustuses elavate kasside identifitseerimise osas – maal elavat kassi ei pea kiibistama ega kaelarihmastama (eeskirja § 2 lg 4).

## Hulkuva looma määratlemine

Hulkuv loom on määratletud LokS § 5 lõikes 1: hulkuvaks loomaks peetakse omanikuta või loomapidaja juurest lahti pääsenud looma. Omanikuta loom on LTTS § 12 lg 1 kohaselt identifitseerimata koduloom, kelle omanikku ei ole võimalik tuvastada. Loomapidaja juurest lahti pääsenud koduloomaks loetakse LTTS § 12 lg 2 järgi loom, kes viibib omaniku või looma eest vastutava isiku juuresolekuta väljaspool loomapidajale kuuluvat või tema kasutuses olevat territooriumi. Seega on aiast üksi väljunud kass või jahil peremehe kaotanud jahikoer legaalseaduse järgi loomapidaja juurest lahti pääsenud ehk hulkuv loom.

LokS § 5 lg 1 järgi tuleb hulkuv loom kinni püüda ning tagastada omanikule või leida loomale uus omanik. LokS § 5 lg 3 paneb kohalikule omavalitsusele kohustuse oma haldusterritooriumil korraldada hulkuvate loomade püüdmist, pidamist, hukkamist ja korjuse hävitamist. LTTS §-le 12 ja LokS §-le 5 grammatiliselt lähenedes võib esmapilgul jõuda järeldusele, et kassioomanikule kuuluvalt kinnistult üksi väljunud kass on koheselt hulkuv loom, kes tuleks kas omanikul või kohalikul omavalitsusel kinni püüda ja koju tagasi viia. Selline tõlgendus ei ole aga kuigi mõistlik ega elulisi asjaolusid arvestav. Seda eeskätt just hajaasustuses, millele eeskirja § 2 lg 1 ja § 4 lg 1 ka viitab. Omapäi maapiirkonnas jalutav kass ei ole alati hulkuv loom, pigem naaseb selline kass hiljem ise koju. Samamoodi pole jahil peremehe silmist kaotanud koer eelduslikult hulkuv loom. Ei ole mõistlik kohustada kohalikku omavalitsust alati ja eranditult kõiki selliseid loomi püüdma ja koju toimetama. Seetõttu ei saa õigeaks pidada LokS § 5 ja LTTS § 12 üksnes sõnastuslikku tõlgendamist hulkuva looma määratlemisel. Arvestada tuleb normi eesmärki ja elulisi vajadusi. Omapäi liikuvate kasside ja jahikoerte hulkuvaks loomaks määratlemisel ning LokS § 5 ja LTTS § 12 tõlgendamisel tuleb lähtuda loomakaitseaduse ja loomatauditõrje seaduse üldistest eesmärkidest ning kohaliku omavalitsuse õigusest reguleerida kohaliku elu küsimusi ([kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse](#) § 22 lg 1 p 36<sup>2</sup>).

Kassi- ja koerapidamise reeglite üle otsustamine on kohaliku elu küsimuse lahendamine. See võimaldab luua piirkonna erisusi, kogukonna huvisid ja kohalikke vajadusi arvestavaid lahendusi. Kohalik omavalitsus saab lähtudes kogukonnas kinnistunud loomapidamispõhimõtetest määratleda loomapidamiseeskirjas, millised omapäi ringiliikuvad kassid ja jahikoerad on hulkuvad loomad, kes tuleks kinni püüda ja kellele on vaja leida uus omanik. Seejuures tuleb mõistagi järgida seadusi ja nende eesmärke, üldiseid väärtushinnanguid ning avaliku ja heakorra põhimõtteid.

Seadusandja tahteks ei ole põhjust pidada seda, et kohalik omavalitsus peaks maapiirkonnas rutiinselt lugema hulkuvaks loomaks omaniku kinnistu piiridest üksi väljuvaid kasse, need kassid kinni püüdma ja omanikule tagastama. Samuti ei ole maapiirkondades üldjuhul kuigi mõistlik omanikul kassi pidada kinnistes ruumides, kuivõrd kasse ei peeta maal ainult lemmikloomadena, vaid ka näriliste tõrjeks, milleks on kassil vaja vabalt ringi liikuda. Seetõttu ei saa pidada kõiki maal ringi liikuvaid kasse hulkuvateks kassideks.

Seadusandja pole seaduses hulkuva looma mõistet määratledes ilmselt silmas pidanud ka peremehest maha jäänud jahikoera. Jahi käigus võib juhtuda, et jahikoer kaotab peremehe silmist. Sellises olukorras asub tavaliselt peremees oma koera ka koheselt otsima, kuivõrd looma kadumine on talle asjaoludest lähtudes selge ning looma kiire leidmine eelduslikult oluline.

Lisaks kirjeldatud elulistele asjaoludele ei nähtu ka loomakaitseaduse ja loomatauditõrje seaduse üldistest eesmärkidest, et hulkuvaks loomaks peaks pidama üksi põllul kõndivaid kasse või hetkeks eksinud jahikoeri.

Loomakaitseseaduse ja loomatauditõrje seaduse eesmärgid on määratletud LokS § 1 lõikes 1 ja LTTS § 1 lõikes 1. Nende järgi soovitakse seadusega reguleerida loomade kaitset inimese sellise tegevuse või tegevusetuse eest, mis ohustab või võib ohustada loomade tervist või heaolu. Samuti kaitstakse elu, tervist, avalikku korda ja turvalisust loomast tuleneva ohu eest. Selleks nähakse ette loomatauditõrje meetmed ja nende rakendamine, samuti loomataudist põhjustatud kahjude hüvitamine.

Looma omapäi liikumine võib olla loomale ohtlik – ta võib jääda auto alla, samuti võivad teda rünnata teised loomad (nii kodu- kui ka metsloomad). Jahikoer vm loom võib ohustada teisi loomi ja teatud määral ka inimesi. Neid ohte ei saa pidada aga sedavõrd kõrgeks ja konkreetseks, et need õigustaks kasside või jahikoerte rutiinset püüdmist kohaliku omavalitsuse poolt.

Kasside liikumine võib mõnevõrra soodustada erinevate haiguste levikut, mida soovitakse loomatauditõrje seadusega ära hoida. Eelduslikult on siiski omapäi ringiliikuvad kodukassid ja jahikoerad tänapäeval ohtlike ja levinud haiguste vastu vaktsineeritud. Seetõttu ei ole haiguste leviku piiramiseks tavaolukorras kodukasside ja jahikoerte järjepidev püüdmine põhjendatud.

Loomakaitseseaduse ega ka loomatauditõrje seaduse üldiste eesmärkide saavutamiseks ei ole seega tingimata vajalik hajaasustuses omaniku kinnistult väljunud kasside ja peremehe kaotanud jahikoerte püüdmine ja omanikule tagastamine. Seetõttu tuleb LTTS § 12 lg 2 ja LokS § 5 lõikeid 1 ja 3 sisustada nii, et kohalikul omavalitsusel on võimalik loomapidamiseskirjas lähtudes kogukonna tõekspidamistest, kohalikest oludest ja kohaliku loomapidamise headest tavadest määratleda, et hajaasustuses omapäi ringi liikuvad kassid ja jahil peremehe kaotanud jahikoerad ei ole esmase eelduse järgi hulkuvad loomad, kes levitavad ohtlikke loomataude ja tuleks koheselt kinni püüda. Ühtlasi tähendab see, et **eeskirja § 2 lg 1 ja § 4 lg 1 ja 2 tuleb tõlgendada ja rakendada silmas pidades loomakaitseseaduse ja loomatauditõrje seaduse üldisi eesmärke ning kohaliku kogukonna eripärasid ja kohalikke olusid, mis lubavad teataval viisil maapiirkonnas loomi pidada.**

Järeldus võib erineda, kui seda õigustavad erilised ja kaalukad asjaolud (nt seakatku leviku piirkonnas liikuvad loomad, tiheasustusala). Eelnev tõdemus ei vii ka selleni, et kohalikul omavalitsusel poleks kohustust tegeleda oma haldusterritooriumil omanikuta loomade probleemidega. Kui kassil või koeral puudub omanik,<sup>1</sup> siis on ta omanikuta/hulkuv loom, kelle püüdmist tuleb kohalikul omavalitsusel vastavalt LokS § 5 lõikele 3 korraldada. Seda vaatamata eeskirja § 2 lõikes 1 ja § 4 lõigetes 1 ja 2 sätestatule, mis vabastab nn hulkuva looma staatusest ainult sellised omapäi ringi liikuvad loomad, kellel on omanik olemas.

### **Lemmikloomade identifitseerimine ning looma otsimise kohustus**

Lemmikloomade identifitseerimise osas näeb LTTS § 10 ette mitu erinevat viisi, millest kassidele on kohaldatav märgistamine (kiip, kaelarihm) või kirjeldamine. Arusaadavalt on nimetatutest kõige täpsem kassi kiibistamine ning seda eriti suures linnas. Väikeses külas on võimalik kasse üksteisest eristada siiski ka kirjelduse järgi, sest väikeses kogukonnas teatakse, kellele milline kass kuulub. Sel juhul puudub kiibi järele praktiline vajadus, kuna omanik tuvastatakse juba kirjelduse järgi ja puudub vajadus kiibiga seotud teabe kontrollimiseks. Siis võib hoopis kiibistamise kohustus olla ülemäärane. Seetõttu ei ole mõistlik maapiirkonnas välistada kassi kirjelduse järgi identifitseerimist identifitseerimisviiside hulgast.

<sup>1</sup> Lähtudes asjaoludest on seda võimalik kindlaks teha. Kui loomal ei tundu asjaoludest lähtudes olevat omanikku/kodu, siis tuleb teda pidada hulkuvaks loomaks.

**Eelkirjeldatud asjaoludel ei ole põhjust midagi ette heita eeskirja § 2 lg 4 lausele 3, mis lubab jätta hajaasustuses elavad kassid kaelarihma ja kiibita.** Kui kohaliku kogukonna vajadused ja võimalused kasside identifitseerimise osas muutuvad, siis saab volikogu sellele reageerida ning muuta eeskirja.<sup>2</sup>

Tähelepanuta ei saa jätta ka asjaolu, et looma otsimise ja püüdmise kohustus on esmajärjekorras looma omanikul endal (mitte kohalikul omavalitsusel). Looma omanik tunneb oma looma ning suudab teda ka teistele kirjeldada. Samuti oskab looma omanik asjaoludest lähtudes hinnata, kas tema kass on kadunud või lihtsalt hiirejahil, või kas jahikoer on lootusetult eksinud või leiab ise kodutee (nt kodumetsas jahti pidades). Ehk, et kas looma on vaja otsida ja identifitseerida. Loomaomaniku vastutus oma looma otsimise eest nähtub lisaks LTTS § 12 lõikele 3 ka [korrakaitseaduse](#) § 15 lõikest 4 ning Vabariigi Valitsuse 16.04.2002 määruse nr 130 „[Hulkuvate loomade püüdmise, pidamise ja nende omaniku kindlakstegemise ning hulkuvate loomade hukkamise kord](#)“ § 2 lõikest 1. Nimetatud määruses öeldakse, et kohalik omavalitsusüksus peab oma haldusterritooriumil korraldama hulkuvate loomade püüdmist, kui loomapidaja ei täida LTTS § 12 lõikest 3 tulenevat kohustust korraldada ise loomapidaja juurest lahti pääsenud kodulooma kinnipüüdmine. Viidatud normid kogumis asetavad seega looma otsimise ja seeläbi identifitseerimise kohustuse esmalt looma omanikule ning alles seejärel kohalikule omavalitsusele.

### **Kassid Kivi-Vigala külas**

Kivi-Vigala küla nn Pedeli kassidega seotud probleemi üksikjuhtumist meil detailset ülevaadet pole. Teadaolevatest asjaoludest lähtudes võib arvata, et Kivi-Vigala küla ühes hoones elavad kassid, keda keegi ei pea enda omaks. Kui kohalik omavalitsus on teadlik, et tema haldusterritooriumil elavad omanikuta loomad, kes vajavad abi või kes ohustavad teisi loomi või vara, siis need loomad tuleb kohalikul omavalitsusel lähtudes LokS § 5 lõikest 3 kinni püüda ning otsida neile loomadele uus omanik või korraldada omanikuta loomade eutanaasia. Kas antud juhtumil on tegemist omanikuta loomadega või on Kivi-Vigala külas olevad kassid lihtsalt kellegi valdustest väljunud loomad, kes ei suuda enam koduteed leida, seda saab lähtudes asjaoludest haldusorgan hinnata ja valida kohane tegutsemisviis. Pöördun Kivi-Vigala küla kasside osas Vigala Vallavalitsuse poole palvega hinnata asjaolusid ning tegutseda vastavalt antud hinnangule ja lähtudes kohalikule omavalitsusele pandud kohustustest.

Austusega

*/allkirjastatud digitaalselt/*

Ülle Madise

Evelin Lopman 693 8431 Evelin.Lopman@oiguskantsler.ee

---

<sup>2</sup> Kohalik omavalitsus saab aidata kaasa loomade paremale identifitseerimisele teavitustegevuse kaudu ning korraldades ja toetades loomade kiibistamist, kui see on vajalik.